תלמוד בבלי · ראשונים · רי״ף · מפרשים · חידושי אנשי שם

חידושי אנשי שם על שבת

רבי נתן נטע שפירא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חידושי אנשי שם על שבת

רבי נתן נטע שפירא

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידושי-אנשי-שם-על-שבת/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ד. 4
דף ד: 4
דף ז: 4
דף י. 4
דף יא. 5
דף טו. 5
דף יח. 5
דף יט. 5
דף כא. 5
דף כג: 6
דף כז. 6
דף לח. 6
דף מ. 6
דף מב: 7
דף מג. 7
דף מה: 8
דף נא: 8
דף נט: 8
דף סב. 9

דף ד.

מהר"ם

הילכך צריך היכר ותיקון מפה כדי שתבא סעודה בכבוד שבת ובפרק לולב הגזול כפל כל זה וכתב ומקמי סעודה אתחיל והיינו הך דפי' הקידוש הוא וצריך להיות תחלת הסעודה ומתקן אותה:

דף ד:

מהר"ם

וכן כתב הר"ן עוד בפ' כל הצלמים ומיהו בתוס' שם משמע דוקא שיש בדבר מפני דרכי שלום וז"ל וכשיוצא מבית הפנימי לאמצעי השיבו אין משיבין במרחץ ומשום דרכי שלום השיבו כך מפני איבת אותו הגמון דהוי כמו שאלת שלום ע"כ:

דף ז:

מהר"ם

כגון במפליג שצריך לעסוק במשיטות של חבלים ולשבות במקום אחר אין ראוי מפני הסכנה דהוי כמו מדבר וגדודי לסטים דהפקר הוא:

דף י.

ד"ת

וא"ת מאי קושיא אפילו תימא דקדוש על הכוס דאוריית' יש כח לחכמים לעקור ד"ת בשב ואל תעשה וי"ל דלא אמרי' לעקור בשב ואל תעשה רק היכא שאם לא נעקור דבר תורה בשו"ת יעקר דברי חכמים בקום ועשה ומוטב לעקור דברי תורה בשו"ת מלעקור דברי חכמים בקום ועשה אבל הכא עד שנעקור דבר תורה בשב ואל תעשה נעקור דבר דדבריהם בשב ואל תעשה ומאי דמשני דאפש' לקדושי אריפתא לאו למימרא דאיהו (נמי) דאורייי' דאיהו נמי דרבנן הוא אלא קושטא דמילתא קאמר ולרבותא קאמר דאפילו קידושא דרבנן לא מפסיד עי' בר"ן בפ"ק דכתובות על ברייתא דהרי שהיה טבחו טבוח ויינו מזוג ומת אביו של חתן וכו' שאומר שם דטעמא דנדחה אבילות יום אחד שהוא דאורייתא היינו משום שב ואל תעשה הוא ואינו כן דגם התם אם ינהג אבילות בז' ימי המשתה הרי דוחה ימי החתונה שהם כרגל גביה לפי שאסור להתאבל בהם כמו ברגל

אלא שצ"ע שם איך דחוי האבלות מקרי שב ואל תעשה והרי האבל אסור בכמה דברי' שנוהג בהם היתר בשבעת ימי המשתה ממ"ר א"ב ד"ל ז"ל:

דף יא.

מהר"ם

בגמ' ואשר"י לא כתוב כאן בברייתא מלות חנוכה ופורים תדע דלא הזכיר מעין מאורע שלהם דהוי על הנסים בהודאה ומיהו ע"כ איתיה דהא מסיים בה ואין בהן הזכרה בברכת המזון וע"כ לענין חנוכה ופורים מיתני דאילו תעניות ומעמדות מה ברכת המזון שייך כאן.

דף טו.

ד"ת

צ"ע באיזו שעה היו מתחילין אלו התקיעות דהא בפ' ע"פ אמרי' שאסור לעשות מלאכה בע"ש ועיו"ט מן המנחה ולמעלה והרמב"ם כתב שהתקיעה הראשונה היתה במנחה ולא ידענו איזו מנחה והטור כתב איסור המלאכ' ממנח' גדולה ויש לתמוה איך היו מתאחרים לבטל עוד ממלאכה בתקיעה שניה:

דף יח.

מהר"ם

פי' הערוך בערך בקע מביאין סודר או מטלית ומניחין אותן בשמש עד שמתחממות יפה וכורכין הביצה בהן ושונה ומשלש עד שתתגלגל:

דף יט.

מהר"ם

והאשר"י פוסק כרש"י ואומר שיש בישול אחר בישול ותבשיל שנצטנן כל שיש בו משקה שייך ביה בישול ואסור להרתיחו בכלי ראשון ע"ש ובטור א"ח סי' שיח:

דף כא.

ר"ת

כתב הרב ריא"ז בהך פירקא ובשילהי מסכתין בנר שהדליקו עליו באותה שבת מותר לטלטלה וכו' ע"ש ואין נראה כן דברי שאר כל הפוסקים גם יש לדון בדבריו שהרי

כלים שמלאכתן לאיסור ולא הוקצו בין השמשות לגמרי שהרי גם בין השמשות יכול להשתמש בהם לצורך משא"כ במוקצה מחמת איסור כגון נר דבין השמשות אתקצאי לגמרי שהיה דולק ואינו יכול לטלטלו אפילו לצורך ומגו דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכוליה יומא ממר א"ב ד"ל ז"ל:

דף כג:

ד"ת

ואע"ג דהלכה כר"א בן (דוראי) [תדאי] בפרק כל הכלים אולי שאני הכא שאם אין לו במה לאוחזן הוא חופר בידים ולדברי הר"י נאמר דהך ברייתא אליבא דת"ק דר"א בן (דוראי) [תדאי] ודוחק:

דף כז.

מהר"ם

ולפי' האלפ' ריסוקא הוא שקורין צענגטו"ר בלשונו ומפרחייתא הם חוטי שפתות שקורין טולדין עשוין לנוי:

דף לח.

מהר"ם

יצא ידי קריעה ובריתא במת שחייב לקרוע עליו ולאו מקלקל הוא אלא מתקן ומתני' בשאר מתים שאינו חייב לקרוע דמקלקל הוא:

דף מ.

ד"ת

הרשב"א נשאל אם מותר לחלל שבת כדי להציל איש אחד שלא ימיר והשיב דאסור ואפילו איסורא זוטא לא שרינן ליה כדי שיציל את חבירו מאיסורא רבה והאריך בזה ואני נשאלתי אם ינהוג זה הדין לגבי צבור ויהא נמנע היחיד מלעבור על איסור אפילו כדי להציל את הצבור מאיסור אם לא. ונסתפקתי בזה משום דבפ"ג שאכלו איתא דר"א שחרר עבדו ואע"ג דאיכא עשה דלעולם בהם תעבודו משום מצוה דרבים ואול נחלק דשאני התם שגם הוא זוכה במצוה ההיא של רבים אבל שיעבור היחיד כדי לזכות את הרבים והוא לא יזכה עמהם לא וצ"ע:

מהר"ם

אונקלי איסטומכא דליבא דופני בשר שתחת הלב והיא טרפשאי ל"א תנוך שכנגד הלב שקורין ניבלא ולפעמים שנכפף לצד פנים ומעכב את הנשימה וזהו עיקר. לשון רש"י בפ' אין מעמידין:

דף מב:

ש"י מקשה ומתרץ וסותר כמה תירוצים מ"מ בעבור שקשה לי עוד קושיא אחרת ומכח אותו קושי' איצטריך לחילוק אחר ובאותו חילוק יתורץ גם כן קושיא זו שקשה שכתב ומוסיף רבי' ברוך דדוקא בחצר שאינו מכוס' הדומה לרה"ר וגם בחצירו דוקא שהוא פתוח לרה"ר אסרו כו' עד ועוד דאין רה"ר מצוי בינינו כו'. וליכא למיגזר מידי עכ"ל וקשה הלא הטעם דלמא אתי לכבויי. ואם כן מאי נ"מ במכוסה או שאין רה"ר ואף כי טור א"ח מקשה קושיא זו על ר"ב ואינו מתרץ מ"מ יש להקשות ולידע מה עלה על דעת הר"ב לכן אתרץ קושיא דלעיל ומתוך כך יתיישב ג"כ ר"ב וי"ל דהכי פירו' אי שרית ליה ר"ל שיראה שמתירים לו חז"ל דבר מה משום הצלת ממונו יחשוב בדעתו שמותר לחלל שבת בשביל הצלה ואם יראה שהדליקה גוברת ולא יכול להציל בענין אחר אז יכבה לכן לא שריק ליה כלום אבל בהיתר בנתינה לנכרי או להוליכו פחות פחות מד' אמות אף כי שרינן ליה לא יחלל יותר כי אין צריך ואין להקשות א"כ למה במת אמרי' בפ' כירה אי לא שרית ליה אתי לכבויי משמע דאפילו בדליק' אמרי' אי לא שרית לי' כו' שהרי התוס' מקשים ומתרצים דבמת פירושו אי לא שרית ליה אתי לכבויי במזיד כי אדם בהול יותר על מתו מעל ממונו י"ל דבמת ענין וטעם אחר שיש לחוש למזיד ובזה מתורץ כי ר"ב הוא מפרש כמו שפי' שהאיסור דאי שרית ליה יסבור שמותר לחלל שבת בשביל ממון ולכן אמר ר"ב דדוקא אם היו מתירין לו לחצר שאינו מכוסה וגם רה"ר סמוך לו אז יש לחוש שיסבור שמות' לחלל שבת בשביל ממון ג"כ כשיצטרך אבל כשהוא מכוסה וגם אין סמוך רה"ר אף כי מתירים לו להציל בענין זה משום זה לא יטעה לומר שמותר לחלל בכבוי כי הצלה זו אינו דומה לחילול שבת של כבוי:

דף מג.

מהר"ם

נ"ל דקאי אלעיל מיניה היו כתובים תרגום ובכל לשון דהשתא תרתי לגריעותא חדא שאין לשון הקדש ואידך שאין כתובים בדבר המתקיים אבל היכא דכתובים לה"ק ושלא

בדיו איבעיא היא אי מצילין אי לא ומסיק רב המנונא תני מצילין ולפי לשון הבעיא כי נמי פשיט מצילין דוקא דכתיבי בלה"ק אבל כי כתיבי בשאר לשון ושלא בדיו דאיכא תרתי לא עלה על דעת הבעיין ופשיטא ליה דאין מצילין זה הוא דרך הרי"ף לפי הגי' שכתובה לפנינו אך לפי לשון הברייתא שפושט לו ממנה משמע בהדיא דשאר ספרים שאין מגילה הם נכתבים בכל לשון גם א"צ ספר ודיו ומצילים אותם וכ"מ באשר"י וסה"ת שלא חלקו וכתבו סתם אחר שכתבו פיסקא דהיו כתובים תרגום וכל לשון דהאידנא מצילין כתבו עלה וכן אם היו כתובים בסם ובסיקרא ובקומוס ובקנקנתום מצילין אותם מפני הדליקה ולא חלקו כלל:

דף מה:

מהר"ם

נ"ל דנקט שדרכה להיות בחצר שדרין בה לומר שאין נמאס עליו כ"כ שאינו נעשה גרף והיינו צואה של קטנים מותר לכבדה ולהוציא' כדאיתא בגמרא משום דהוי מוכן לכלבי' ולא קאי לפרושי אבל דרי"ף ולא לטעמא דרי"ף ולפי זה צואה של קטן אפילו בחצר אחרת הי' מן הדין ראוי לטלטל כיון שהוא מוכן ואין בו איסור מוקצה וכ"כ בסימני אשר"י ז"ל אבל צואה של תרנגולים שבאותה חצר ושל תינוק אפילו בחצר אחרת מותר להוציאן או שמא הר"ן ז"ל לא רצה להקל בכך בחצר אחר שאין חושש לנקותו כ"כ והוי טירחא שלא לצורך:

דף נא:

מהר"ם

לפי גירסת הרי"ף לפנינו אין חילוק בנפתח בין רב אשי למר זוטרא לשניהם אפילו אמרה איני צריכה מחללין וכן גירסת הגמ' ובנסתם גי' האלפס חלוקה מגירסת הגמרא וגירסת האשר"י כגירסת הר"ן בשוה בנפתח ובנסתם:

דף נט:

מהר"ם

הקש' מהרר"י קארו בנימוקיו בא"ח סי' שיז מה בין זה לנבילה. שנתנבלה מע"ש דאפי' ר"י שרי בפ' מי שהחשיך וכתב הוא ואפשר דיש להגיה רבי יהודה במקום ר"ש וטעמא כיון שהיו מוכנים לבהמה מע"ש כנבילה שנתנבלה מע"ש וצ"ע עכ"ל ונ"ל דכך היא

הצעתן של דברים וכי קא שרי ר"ש לטלטולי כגון עצמות דחזיאן לכלביה וקליפין דחזיאן למאכל בהמה ואע"פ שנתפרקו בשבת העצמות מן הבשר והקליפין מן הפירות דאיכא למימר כיון דבכלל אוכל הוי כשנכנס השבת אע"פ דהשתא לאו אוכל נינהו לא יצאו מכלל היתרן ראשון קמ"ל דעד דחזיאן לבהמה לא שרי ר"ש דמוכן לאדם לא הוי מוכן לבהמה כדמוכח בפ' מי שהחשיך ובפ"ק דביצה מהך מתני' דמחתכין את הדלועים לפני הבהמה ואת הנבילה לפני הכלבים והדר קאמר אבל אם נתפרקו מע"ש אפי' ר"ש מודה דאסירי ואע"ג דחזיאן לבהמה ולכלבים כיון שנתפרקו מע"ש מונחים על השלחן ה"ל כמניח כדין מעות שעל הכר דאסרינא לנער במניח ונ"ל שכן מוכיחים גם דברי הסמ"ג בהלכות שבת לאוין ס"ה בדיני שבות למדקדק עליו:

דף סב.

מהר"ם

בביאורי מהרא"ש גורס וכיון דקטמיה ומיהו אמת דוקאקשין שאין ראוין למאכל בהמה יש בהן משום תקון כלי אלא שעלה של הדם עינים רואות שרכה היא וצ"ע בפירוש הר"ן בפ' המביא כדי יין ובאו"ח סימן שי"ד ובנימוקי בית יוסף גם בסמ"ג לאוין סוף סי' יט: